

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

2008 Human Dimension Implementation Meeting

Warszawa, 3 października 2008 roku

Upowszechnianie wiedzy na temat praw człowieka

Realizacja idei praw człowieka w szkole, wychowanie do tolerancji i wzajemne poszanowanie praw jednostek i zbiorowości należą do priorytetów wychowawczych polskiego systemu edukacyjnego.

I.

Oferta edukacyjna Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, co roku obejmuje szeroką gamę propozycji szkoleń, konferencji, warsztatów, które uzupełniane są publikacjami uwzględniającymi treści o tej tematyce.

Adresatami szkoleń są między innymi: doradcy metodyczni, konsultanci, dyrektorzy szkół, nauczyciele, edukatorzy, przedstawiciele nadzoru pedagogicznego - wizytatorzy, koordynatorzy ds. przestrzegania praw dziecka, ucznia w szkołach i placówkach, wolontariusze i działacze organizacji pozarządowych.

Uczestnicy szkoleń zapoznają się z tematyką praw człowieka w sposób aktywny, oparty na uczeniu się poprzez doświadczanie, przeżywanie, odkrywanie i rozumienie. Zagadnienia merytoryczne dotyczące treści praw człowieka prezentowane są w formie wykładów, prowadzonych przez ekspertów w tej dziedzinie.

Główne cele programów związanych z edukacją praw człowieka:

- ✓ upowszechnianie wiedzy na temat praw i wolności człowieka w środowisku oświatowym,
- ✓ wsparcie w zapewnianiu jakości pracy szkoły, uwzględniającej standardy praw człowieka,
- ✓ kształtowanie postaw szacunku dla prawa i zasad obowiązujących w społeczeństwie demokratycznym,
- ✓ przeciwdziałanie dyskryminacji, przemocy i agresji,
- ✓ wychowanie do tolerancji i pokoju.

W działaniach CODN na rok 2008 znalazły się propozycje projektów z edukacji wielokulturowej i globalnej, uwzględniające w swojej tematyce treści prawoczułowiecze:

1. Projekt: „Inny nie znaczy Obcy - od niechęci do akceptacji”, który jest częścią programu „Pamięć dla Przyszłości”.

Celem projektu było kreowanie pozytywnych wzorców społecznych, rozwijanie wrażliwości na odmienność kulturową, etniczną i religijną. Działania w ramach projektu miały kształtować i promować wśród młodych ludzi postawę otwartości, altruizmu, solidarności i niezgody na obojętność. Miały również przyczynić się do budowania więzi międzypokoleniowej i uwrażliwić młodych ludzi na zagrożenia wynikające z fanatyzmu i braku tolerancji. Ponadto ważnym celem projektu było dostarczenie młodzieży wiedzy na temat wielokulturowego dziedzictwa w Polsce.

Zrealizowane w ramach projektu przedsięwzięcia edukacyjne to:

- a) **Szkolenie** dla nauczycieli „Inny nie znaczy Obcy – od niechęci do akceptacji”
- b) **Przegląd literacki** dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na esej – „Spotkanie z Innym”
- c) **„Wielokulturowa historia Polski”** (październik)

W trakcie szkoleń uczestnicy są wyposażeni w wiedzę i umiejętności niezbędne do nauczania o historii mniejszości żydowskiej w Polsce oraz historii Holokaustu i jego skutkach. Wzbogacany jest ich warsztat pracy, uzyskują wsparcie metodyczne i merytoryczne w ww. obszarze, co prowadzi do przeciwdziałania antysemityzmowi, ksenofobii i nietolerancji oraz kształtowaniu postawy otwartości na drugiego człowieka, zrozumienia, szacunku dla odmiennej kultury i obyczajów.

2. Projekt: „Współpraca na rzecz Rozwoju i Demokracji – edukacja rozwojowa

Celem programu jest rozpowszechnienie i promocja edukacji globalnej, rozwojowej w środowisku oświatowym. Jego części stanowią:

a) Szkolenie (dla doradców metodycznych, konsultantów, nauczycieli) na temat edukacji globalnej, która otwiera oczy i umysły ludzi na rzeczywistość, uświadamia potrzebę stworzenia świata, w którym jest sprawiedliwość, równość i są przestrzegane prawa człowieka. Poruszane na szkoleniu zagadnienia to edukacja rozwojowa, edukacja o prawach człowieka, edukacja dla społeczności zrównoważonej, edukacja dla pokoju i zapobiegania konfliktom, edukacja międzykulturowa.

b) Konferencja - promocja edukacji rozwojowej wśród dyrektorów i kadry placówek doskonalenia nauczycieli z całej Polski, nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, zajmującymi się ww. obszarem.

3. Rządowy projekt w Ministerstwa Spraw Zagranicznych

„Szukać podobieństw – zrozumieć różnice – edukacja międzykulturowa w szkole”

Projekt jest adresowany do grupy ukraińskich nauczycieli konsultantów zatrudnionych w regionalnych ośrodkach doskonalenia nauczycieli oraz dyrektorów szkół zainteresowanych współpracą ze szkołami polskimi. W trakcie szkoleń w ramach kursu edukatorskiego zostanie przygotowana sieć liderów edukacji międzykulturowej, gotowych do realizacji szkoleń w tym zakresie w swoim środowisku lokalnym.

4. Projekt: „Regionalne partnerstwo szkół w promocji Tygodnia Edukacji Globalnej”

Projekt jest kontynuacją rozpoczętego w roku ubiegłym, systemowego działania popularyzującego edukację rozwojową w środowisku oświatowym. W 2008 roku nadal wspieramy i doskonalimy liderów edukacji rozwojowej oraz prowadzimy kolejne kaskadowe szkolenia na terenie Polski. W zamiarze jest stworzenie regionalnych sieci szkół współpracujących przy realizacji lokalnych inicjatyw edukacyjnych w Tygodniu Edukacji Globalnej. Przygotowując nowe materiały edukacyjne i uruchamiając witrynę e –learningową dostarczamy nowe pomysły na temat sposobów upowszechniania wiedzy o prawach człowieka w polskich szkołach.

Celem ogólnym tegorocznego projektu jest stworzenie globalnego partnerskiego porozumienia na rzecz rozwoju, w którym edukacja rozwojowa kreuje postawy humanitaryzmu, empatii, współodpowiedzialności za przyszłość świata i motywuje do działań na rzecz bardziej sprawiedliwego świata i respektowania praw każdego człowieka.

Celem jest również rozpowszechnienie i promocja edukacji globalnej, rozwojowej i Milenijnych Celów Rozwoju w środowisku oświatowym.

5. Ponadto w Centralnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli, przygotowano i wydano polską wersję poradnika Rady Europy „**Demokracja w kierowaniu szkołą**”, wchodzącego w skład tzw. EDC/HR Pack.

6. Ponadto, ważnym jest wskazania fakt, iż Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej realizuje zagadnienia dotyczące tematu „Edukacja i upowszechnianie wiedzy o prawach człowieka”. Ich celem jest wyposażenie nauczycieli w umiejętności i narzędzia, które mogą być pomocne w realizowaniu praw dziecka w praktyce szkolnej. Zadaniem CMPPP jest wypracowywanie i upowszechnianie modelowych rozwiązań w tym zakresie.

7. Większość zadań CMPPP zgodna jest z założeniami Narodowego Planu Działań na Rzecz Dzieci, który jest dokumentem mającym zapewnić realizację zapisów Konwencji o Prawach Dziecka. Znajduje to swoje odbicie w trzech poniższych programach realizowanych w Centrum :

7.1. Upowszechnianie nauczania integracyjnego i włączającego :

Uczniowie niepełnosprawni mają prawo do kształcenia się razem z pełnosprawnymi rówieśnikami w powszechnym systemie edukacji, z jednoczesnym wsparciem uwzględniającym ich specjalne potrzeby

edukacyjne. Powinna temu towarzyszyć tolerancja i zrozumienie, a także wzajemny szacunek pomiędzy uczniami oraz nauczycielami i rodzicami;

Najważniejszą ze zmian, dokonaną w systemie edukacji, jest możliwość kształcenia uczniów niepełnosprawnych w: a) szkołach i klasach integracyjnych (kształcenie integracyjne)
b) szkołach ogólnodostępnych (edukacja włączająca).

Zmiana zakłada, iż optymalne warunki kształcenia winny uwzględniać indywidualne potrzeby i możliwości uczniów niepełnosprawnych.

Obecnie w Polsce, obserwuje się bardzo dynamiczny rozwój integracyjnych form kształcenia na wszystkich etapach edukacyjnych. Nauczyciele przedszkoli i szkół integracyjnych intensywnie uzupełniają swoje kwalifikacje w różnych formach doskonalenia nauczycieli. W zakresie pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, zostało przeszkolonych do tej pory ponad 2,5 tysiąca nauczycieli.

Korzystne warunki tworzone w klasach integracyjnych, kontakt z pełnosprawnymi rówieśnikami, mniej liczne zespoły klasowe, obecność dodatkowego nauczyciela ze specjalnym przygotowaniem, zatrudnienie specjalistów (logopedów, psychologów, etc.) spowodowały duże zainteresowanie rodziców tą formą kształcenia i wzrost liczby uczniów niepełnosprawnych uczących się w oddziałach integracyjnych.

W związku z tym, że edukacja włączająca przeciwdziała wykluczeniu społecznemu i dyskryminacji uczniów niepełnosprawnych, został opracowany **program „Szkoła dla Wszystkich”**. Jego głównym celem jest stworzenie właściwych warunków dla edukacji włączającej, co oznacza, iż uczeń niepełnosprawny może uczyć się w szkole ogólnodostępnej, czuć się częścią szkolnej społeczności oraz mieć prawdziwie relacje z rówieśnikami. W efekcie, są tworzone warunki dla osiągnięcia przez nich sukcesu. Z drugiej strony, jest to okazja dla innych uczniów do uczenia się tolerancji i szacunku dla innych.

7.2. Upowszechnianie programu „Golden Five” (będącego efektem międzynarodowego projektu Comenius 2.1)

Zadaniem programu, adresowanego do nauczycieli i uczniów gimnazjum, jest kreowanie wspierającego środowiska w szkołach; propagowanie modelu wspomagającego nauczanie i wychowanie, w celu osiągnięcia sukcesu szkolnego, a tym samym rozwoju osobistego, zwłaszcza przez uczniów zagrożonych wykluczeniem.

Cele szczegółowe:

- Dostarczenie nauczycielom praktycznych narzędzi i umiejętności do pracy w zróżnicowanej w klasie, a tym samym przeciwdziałanie stygmatyzacji, nietolerancji i odrzuceniu ;
- Wzmocnienie integracji społecznej klasy;
- Poprawa klimatu klasy: budowanie relacji interpersonalnych pomiędzy nauczycielami, uczniami i rodzicami opartych na wzajemnym szacunku i zaufaniu; uczenie najważniejszych umiejętności życiowych;

Od 2007 roku przeszkolono 38 instruktorów i 122 nauczycieli - realizatorów.

7.3. Upowszechnianie programu „Szkoła Promująca Zdrowie”

Strategia tworzenia szkoły promującej zdrowie, oparta na zaangażowaniu wszystkich przedstawicieli społeczności szkolnej w diagnozowanie problemów i tworzenie projektów dla ich wspólnego rozwiązania, jest upowszechniana w Polsce od 16 lat.

Stworzono model docelowy, który może być „drogowskazem” dla szkół, a który został opisany poprzez zestaw standardów. Jednym z najważniejszych z tych standardów tego typu szkół jest tworzenie klimatu społecznego, który sprzyja:

- zdrowiu i rozwojowi uczniów i pracowników,
- uczestnictwu, partnerstwu i współdziałaniu członków społeczności szkolnej, rodziców i osób ze społeczności lokalnej.

Wspieranie programu w CMPPP: organizowanie co roku szkolenia dla koordynatorów i zespołów wspierających lokalne sieci szkół promujących zdrowie; upowszechnianie przykładów dobrej

praktyki w cyklicznym wydawnictwie: „Edukacja Zdrowotna i promocja Zdrowia w Szkole”; udostępnianie szkołom materiałów metodycznych oraz doświadczeń innych krajów.

II.

Wartym podkreślenia jest fakt, iż w obowiązującej oraz przygotowywanej podstawie programowej kształcenia ogólnego na każdym etapie kształcenia znajdują się treści podnoszące świadomość wiedzy o prawach człowieka, kształtujące w społeczeństwie postawy wzajemnego szacunku, tolerancji i zrozumienia oraz wychowywania w duchu pokoju.

III.

Rada Ministrów przyjęła rządowy program wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży „Aktywizacja jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych”.

Założeniem programu jest stworzenie warunków do rozwoju systemu zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla uczniów oraz dodatkowych zajęć edukacyjno-opiekuńczych dla dzieci w wieku przedszkolnym. Zajęcia tego rodzaju kształtują i rozwijają między innymi pozytywne postawy obywatelskie dzieci i młodzieży oraz poczucie przynależności do wspólnoty lokalnej.

W Ministerstwie Edukacji Narodowej trwają prace nad wdrażaniem konkursu „Kształcenie umiejętności społecznych i życiowych, kształtowanie właściwych relacji w kontaktach międzyludzkich”, realizowanego w ramach Rządowego programu „Rozwój edukacji na obszarach wiejskich latach 2008-2013”. Przygotowano działania umożliwiające bezpłatny udział dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich w przedsięwzięciach obejmujących m.in.:

- kształtowanie podstawowych umiejętności życiowych w zakresie komunikowanie się, krytycznego i twórczego myślenia oraz budowania poczucia wartości młodego pokolenia,
- wspieranie harmonijnego rozwoju poprzez rozwijanie zainteresowań, uzdolnień, umiejętności,
- wspieranie aktywności i inicjatyw dzieci i młodzieży na rzecz społeczności szkolnej.

IV.

Ogólnopolskie badania na temat upowszechniania i przestrzegania praw dziecka w szkołach zrealizowano na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Badania obejmowały wybrane prawa: do informacji, do prywatności, do wyrażania opinii, do wolności od poniżającego traktowania.

Wyniki badań pozwalają tworzyć, adekwatną do zasygnalizowanych problemów, strategię działań edukacyjnych w zakresie przestrzegania praw dziecka w szkołach. (np. **sieć trenerów edukacji o prawach człowieka**, wspomagających nauczycieli, młodzież i dzieci w znajdowaniu innowacyjnych rozwiązań ich problemów).

V.

Program „**Odkrywamy Prawo Humanitarne**” – integrując treści z zakresu języka polskiego, historii, wiedzy o społeczeństwie, przysposobienia obronnego, przyczynia się do powszechnej edukacji obywatelskiej młodego pokolenia. Jest wdrażany na poziomie szkoły średniej w ramach zajęć przysposobienia obronnego.

W Ministerstwie Edukacji Narodowej, trwają prace przygotowawcze, których celem jest powołanie zespołu koordynującego wdrażanie i monitorowanie programu „Odkrywamy Prawo Humanitarne (EHL)” w szkołach i placówkach oświatowych.